

Yetiştirme Yurdunda ve Ailesinin Yanında Kalan Ergenlerin Kimlik Gelişimlerinin Karşılaştırılması¹

Mehmet Gündoğdu² • Ş. Gonca Zeren³

ÖZET

Bu çalışmada, yetiştirme yurdunda ve ailesinin yanında kalan ergenlerin kimlik gelişimleri karşılaştırılmıştır. Araştırmaya Gazi Kız Yetiştirme Yurdu'ndan ve Yenimahalle 50. Yıl Erkek Yetiştirme Yurdu'ndan 113 ve Ankara Gazi Çiftliği Lisesinden ve Seyranbağları Lisesinden 106 olmak üzere, toplam 219 ergen (139 kız ve 80 erkek) katılmıştır. Ergenlere, Bennion ve Adams (1986) tarafından geliştirilen ve Oskay (1997) tarafından Türkçe'ye adapte edilen Ego Kimlik Statüsü Ölçeği uygulanmıştır. Bulgular; ailesinin yanında kalan ergenlerin, yetiştirme yurdunda kalan ergenlere göre daha başarılı bir kimlik geliştirdiğini, yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin ise, ailesinin yanında kalan ergenlere göre daha çok kimlik arayışı ve kimlik kargaşası yaşadığını, bağımlı kimlik puanları arasında ise yetiştirme yurdunda ve ailesinin yanında kalan ergenler arasında anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir. Ayrıca, başarılı kimlik, kimlik arayışı ve bağımlı kimlik statüleri açısından cinsiyetler arasında fark bulunmamış, kimlik kargaşası statüsünde, kızların erkeklerden daha fazla kimlik kargaşası yaşadıkları bulunmuştur..

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Kimlik gelişimi, yetiştirme yurdu, ergen.

ABSTRACT

In the present research, identity formation of the adolescents living in orphanages was examined and identity status scores of the adolescents were compared with the scores of the adolescents of the same age who live with their parents. The participants were 219 adolescents (113 living in orphanages, 106 living with par-

ents) selected from Gazi Orphanage for Girls, Yenimahalle 50. Yıl Orphanage for Boys, Ankara Gazi Çiftliği High School and Seyranbağları High School. All the participants were presented with Extended Measure of Ego Identity Status, developed by Bennion and Adams (1986) and adapted to Turkish Culture by Oskay (1997). The results showed that those living with their parents scored better than those living in orphanages in terms of identity formation, that those living in orphanages more frequently experienced identity diffusion. Also, it was found that there were not any significant differences between the dependent identity scores of the two groups. The scores as to successful identity formation and dependent identity status did not vary according to gender. The adolescents living with parents were observed to be better identity achievers and adolescents living in orphanages to experience identity diffusion. In addition, the findings indicated that girls faced more identity diffusion than boys.

KEY WORDS:

Identity formation, orphanage, adolescents.

Yüzyılımızda ortaya çıkan hızlı teknolojik ve sosyal değişimler insan yaşamının bir çok yönünü etkilemektedir. Günlük yaşamın giderek daha fazla karmaşıklaşması, bireyin toplum yaşamına uyumunda daha büyük sorunlara neden olmakta ve bireyin sağlıklı bir kimlik geliştirmesini güçleştirmektedir.

Kimlik gelişimi konusunda en temel kuramsal açıklamayı yapmış olan Erikson'a (1968) göre bireyin kimliği, sekiz gelişim döneminde biçimlenmektedir. Bunlardan rol kargaşasına karşılık kimlik gelişimi dönemi olarak değerlendirilen "Erinlik ve Ergenlik Dönemi" bi-

1. Bu çalışma, 1999 yılında Gazi Üniversitesi'nde düzenlenen V. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur.

2. Dr., Psikolojik Danışma ve Rehberlik ABD, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Fakültesi, Mersin Üniversitesi, Mersin.

3. Uzm. Psk. Dan., Psikolojik Danışma ve Rehberlik ABD, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Fakültesi, Hacettepe Üniversitesi, 06530, Beytepe, Ankara

Bu çalışmaya ilişkin her türlü iletişimde aşağıdaki iletişim bilgileri kullanılabilir: Mehmet Gündoğdu, Psikolojik Danışma ve Rehberlik ABD, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Fakültesi, Mersin Üniversitesi, Mersin. Tel: 0 324 341 28 15. Elektronik Posta: gun@mersin.edu.tr

reyin kimlik gelişimindeki en önemli dönemlerden birisidir. Kimlik oluşum sürecinin en kritik ve sorunlu dönemi, ergenlik dönemi olarak değerlendirilebilir (Kağan, 1999). Bu dönemi başarıyla atlatan ergen biyolojik, ruhsal ve toplumsal olgunluğa erişerek, yetişkin dünyasında kendisine bir yer edinmektedir.

Yaşanan karmaşık toplumda ergen, bir çok olası seçenikle karşılaşmakta ve belli bir değerler sistemi ve yaşam amacı oluşturmak için bir çok seçeneği denemek zorunda kalmaktadır (Berk, 1989). Bu açıdan bakıldığında, ergenlik dönemi; bireyin meslek seçimini yaptığı, geleceğe yönelik amaçlarını oluşturduğu ve genel olarak yaşamda geriye dönülmesi zor olan çok sayıda karara vardığı bir dönemdir.

Kimlik psikososyal bir yapıdır (Markstrom, Sabino, Turner ve Berman, 1997). Bu nedenle kimlik gelişiminin çevre tarafından etkilenmesi kaçınılmaz olmaktadır. Dolayısıyla ergene farklı bakış açılarını denemesi ve değerlendirmesi için cesaret veren bir yakın çevrenin varlığı, onun kimlik gelişimi sürecini olumlu etkileyebilir. Çevresinde ergene değer verdiğini ve ilgilendiğini hissettiren, güvendiği insanların oluşu ya da onlardan yararlanabilme olanakları, ergenin kendine özgü kimlik geliştirme sürecini kolaylaştırabilir. Ergenlik dönemi pek çok açıdan sıkıntılı bir dönem olmasına rağmen, kimlik gelişimi sırasında yakın çevreden gelen destek, olası sorunlar ortaya çıkmadan ergen için önleyici bir etkiye sahip olabilir (De Haan ve MacDermid, 1998).

Kimlik gelişimi sürecinde, başarılı ve üretken modelleri izleme olanağı önem taşımaktadır (Yancey, 1998). Coleman ve Hendry (1990) ailenin ergene; cinsiyet ve çalışma rolleri ile ilgili olarak model oluşturma görevini belirtmekte, ancak ergenin modellerle ne kadar özdeşleştiğine de dikkat çekmektedir. Champbell, Adams ve Dobson (1984) ve Adams (1985) ise bağımlı kimlik statüsündeki öğrencilerin ana-babalarıyla daha az ilişkide bulduklarını, daha fazla reddedilme yaşadıklarını; kimlik arayışı statüsündeki öğrencilerin ise anne-babalarını destekleyici ve ilgili olarak değerlendirdiklerini ifade etmektedir. Oskay (1991) da, başarılı kimlik ve kimlik arayışı statüsü ile, ergenin ana-

baba ile çatışması arasında olumlu bir ilişki olduğunu vurgulamaktadır.

Marcia (1966) bireyin kimlik gelişimini; kimlik başarısı (identity achievement), kimlik arayışı (moratorium), bağımlı kimlik (identity foreclosure) ve kimlik kargaşası (identity diffusion) statüleriyle ele almaktadır. Bu kimlik statüleri; değer sisteminin ve tutumların oluşmasına yönelik, kendini tanıma ve değerlendirme döneminden oluşan "kriz dönemi" ve gelecekteki tutumlar, değerler ve inançlarla ilgili davranışlara yön veren kararları alma döneminden oluşan, "yönelim dönemi" boyutlarında değerlendirilmektedir (Akt. Oskay, 1995).

Petersen (2000) ergenin içinde yaşadığı kültürel ortamın kimlik gelişimindeki etkisini vurgulamaktadır. Kültürel yapıyı çocuğa aktaran birim olarak ailenin tutumu ise, ergenin kimlik gelişiminde belirleyici bir faktördür (Waterman, 1982; Adams ve Jones, 1983; Hart ve Atkins, 1999). Benzer biçimde ailedeki ilişki biçimi de, bireyin kendi kimliğini keşfetmesinde önemli bir rol üstlenmektedir (Grotevant ve Cooper, 1985).

Bireyin kimlik gelişiminde bu denli önemli olduğu halde, ergenin bir ailesinin olmaması, ailesi tarafından terk edilmesi, istismar veya ihmal edilmesi, kimlik gelişimini oldukça olumsuz yönde etkileyebilir. Türkiye'de yetiştirme yurtlarında kalan çocuklar, "beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olup; ana veya babasız, ana ve babasız, ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan, ana ve babası veya her ikisi tarafından terk edilen, ana veya babası tarafından ihmal edilip fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen çocuklar" olarak tanımlanmaktadır (Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu, 1983). Diğer bir ifadeyle, yetiştirme yurtlarında kalan çocuklar, aileleri tarafından korunmamaları ve bir biçimde zarar görme tehlikesi ile karşı karşıya olmalarından dolayı, devlet tarafından korunmaya alınmışlardır. Dolayısıyla bu çocukların büyük bir çoğunluğu, ya hiçbir ana-baba tutumuyla karşılaşmamış ya da sadece olumsuz ana-baba tutumuyla karşılaşmıştır.

Bireyin kimlik gelişiminde önemli bir yeri olan ailesinin olmaması veya ailenin olumsuz tutumu nedeniyle, aile işlevini bir kurumun devralması, ergenin sağlıklı kimlik geliştirmesinde sorunlara neden olabilir. Yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin, ailelerinin yanında yaşayan yaşlılarına göre daha çok kimlik karmaşası ve kimlik arayışı gösterebilecekleri düşüncesi, araştırmacıları bu konu üzerinde çalışmaya yönlendirmiştir. Araştırmanın amacı, yetiştirme yurtlarında ve ailelerinin yanında kalan ergenler arasında, kimlik gelişimi seviyeleri açısından bir fark olup olmadığını bulmaktır.

YÖNTEM

Araştırma Grubu

Araştırmaya, 1998-1999 Öğretim Yılında Ankara Gazi Çiftliği Lisesi'ne ve Seyranbağları Lisesi'ne devam eden 139 kız ve 80 erkek, toplam 219 ergen katılmıştır. Gazi Kız Yetiştirme Yurdu'nda kalan 65, Yenimahalle 50. Yıl Erkek Yetiştirme Yurdu'nda kalan 48 (toplam 113) ve ailesinin yanında kalan 106 ergen ile çalışılmıştır. Araştırmaya katılan ergenlerin cinsiyetleri ve kaldıkları yerler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Ergenlerin Cinsiyetleri ve Kaldıkları Yerler

	Kız	Erkek	Toplam
Aile	74	32	106
Yetiştirme Yurdu	65	48	113
Toplam	139	80	219

Veri Toplama Aracı

Ego Kimlik Statüsü Ölçeği: Bennion ve Adams (1986) tarafından geliştirilen ve Oskay (1997) tarafından Türkçe'ye adapte edilen Ego Kimlik Statüsü Ölçeği, İdeolojik Kimlik (bireyin iş, din, politika ve felsefi yaşam biçimi yönünden kimlik gelişimi) ve Kişilerarası Kimlik (arkadaşlık ilişkisi, karşı cinsle ilişkiler, serbest zaman etkinlikleri ve cinsiyet rolleri yönünden kimlik gelişimi) olmak üzere iki boyutta; kimlik başarısı, (identity achievement), kimlik arayışı (moratorium), bağımlı kimlik (identity foreclosure) ve kimlik kargaşası (identity diffusion) altölçekleriyle kimlik statülerini ölçmeyi amaçlamaktadır.

Ölçekte her iki boyutun tüm altölçekleri için 8, toplam 64 madde bulunmaktadır. Her bir altölçek 16 sorudan oluşmaktadır. Ölçeğin ham puanları, altölçeklerdeki sorulara verilen yanıtlar toplanarak hesaplanmaktadır. "Kesinlikle katılmıyorum (1)" ile "Kesinlikle katılıyorum (6)" arasında cevap verilen altı likert tipi bir ölçektir.

Geçerlik ve güvenilirlik çalışması Oskay (1997) tarafından yapılan ölçek, 1224 üniversite öğrencisine uygulanarak Cronbach-Alpha iç tutarlık katsayısı hesaplanmıştır. İdeolojik alanla ilgili dört alt ölçeğin iç tutarlık katsayıları .38 ile .71 arasında; kişilerarası alanla ilgili dört alt ölçeğin iç tutarlık katsayıları da 0.54 ile .77 arasında bulunmuştur. 115 öğrenciye dört hafta arayla uygulanarak yapılan test-tekrar test güvenilirlik çalışması sonucunda, Pearson Momentler Çarpımı korelasyon katsayısı ile 0.0001 düzeyinde anlamlılık gözlenmiştir.

Ayrt edici (discriminant) ve birleşici (convergent) iç geçerlik puanları, alt ölçeklerin birbirinden bağımsız yapılar oluşturduğunu göstermektedir. Ayrıca, uzman kanısına başvurularak yapılan kapsam geçerliği çalışması sonucunda ölçeğin kullanılabilir olduğu kararına varılmıştır (Oskay, 1997).

Verilerin Toplanması

Ego Kimlik Statüsü Ölçeği, Yetiştirme Yurtlarında kalan ergenlere, yurtlardaki çalışma salonlarında yurt psikologları aracılığıyla, aileleriyle kalan gruba ise, sınıf ortamında uygulanarak veriler toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmaya katılan ergenlerin Ego Kimlik Statüsü Ölçeği'nden aldıkları puanların ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmıştır. F testinin varsayımlarının karşılanıp karşılanmadığı, Kolmogorov-Smirnov normallik ve Levene varyans homojenlik testleriyle incelenerek bulunmuştur. Ergenlerin kimlik gelişiminin yetiştirme yurdunda veya ailesinin yanında kalma durumuna göre değişip değişmediğini incelemek amacıyla, altölçeklerden alınan puanlara 2 (kız-erkek) x 2 (yetiştirme yurdunda kalanlar-ailesiyle kalanlar) faktör-

lü 4 ayrı varyans analizi uygulanmıştır. Analizlerde SPSS paket programı kullanılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, ergenlerin Ego Kimlik Statüsü Ölçeği'nin altölçeklerinden aldıkları puanların ortalamaları ve standart sapmaları verilmiş, daha sonra da uygulanan varyans analizi sonuçları değerlendirilmiştir.

Araştırmaya katılan ergenlerin cinsiyet ve kaldığı yere göre, kimlik statüsü puan ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Ergenlerin Cinsiyetleri ve Kaldıkları Yere Göre Kimlik Statüsü Puanlarının Ortalama ve Standart Sapmaları

Kimlik statüsü	Kaldığı yer	Cinsiyet	n	\bar{x}	s
Başarılı Kimlik	Yetiştirme Yurdu	Kız	65	60.75	11.90
		Erkek	48	63.92	13.75
	Aile	Kız	74	69.68	9.63
		Erkek	32	72.13	12.26
Kimlik Arayışı	Yetiştirme Yurdu	Kız	65	60.15	14.70
		Erkek	48	58.56	11.77
	Aile	Kız	74	54.85	11.31
		Erkek	32	51.84	8.88
Bağımlı Kimlik	Yetiştirme Yurdu	Kız	65	36.38	14.74
		Erkek	48	39.06	14.43
	Aile	Kız	74	33.99	11.32
		Erkek	32	37.88	12.11
Kimlik Kargaşası	Yetiştirme Yurdu	Kız	65	59.69	13.51
		Erkek	48	52.77	10.77
	Aile	Kız	74	46.45	8.44
		Erkek	32	44.00	8.60

Tablo 2 incelendiğinde, en yüksek başarılı kimlik statüsü puan ortalamasına sahip olan grubun, ailesinin yanında kalan erkekler olduğu görülmektedir. Ayrıca, yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin başarılı kimlik statüsü puan ortalamalarının, ailelerinin yanında kalanlara göre daha düşük olduğu dikkati çekmektedir. Tablo 2'de yer alan farkların anlamlı olup olmadığını test etmek amacıyla, başarılı kimlik statüsü puanlarına 2 (cinsiyet) x 2 (kaldığı yer) faktörlü varyans analizi uygulanmıştır. Bu analizin sonucunda, başarılı kimlik statüsü puanlarının, yetiştirme yurdunda veya ailesinin yanında kalmaya bağlı olarak değiştiği ($F_{1,218} = 26.51$; $p = .000$) ancak, cinsiyete ve yer-cinsiyet etkileşimine bağlı olarak değişmediği bulunmuştur. Ailesinin

yanında kalan ergenler, yetiştirme yurdunda kalan ergenlere göre daha başarılı kimlik geliştirmektedir. Bu sonuç Waterman (1982), Adams ve Jones (1983), Coleman ve Hendry (1990), Hart ve Atkins (1999) ile Grotevant ve Cooper'ın (1985) üzerinde önemle durdukları gibi, ailenin bireyin kimlik gelişimindeki rolünü vurgulamaktadır.

Tablo 2'de ergenlerin kimlik arayışı puanlarına bakıldığında, yetiştirme yurdunda kalan kızların, en yüksek ortalamalara sahip oldukları ve yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin, kimlik arayışı puan ortalamalarının, ailesinin yanında kalanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını test etmek amacıyla, kimlik arayışı puanlarına 2 (cinsiyet) x 2 (kaldığı yer) faktörlü varyans analizi uygulanmıştır. Bu analizin sonucunda, ergenlerin kimlik arayışı puanlarının cinsiyete ve ergenin kaldığı yer ile cinsiyet etkileşimine bağlı olarak değişmediği, ancak ergenlerin kaldıkları yere göre değiştiği ($F_{1,218} = 11.94$; $p = .001$) ortaya konmuştur. Bu bulgular, yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin, ailesinin yanında kalan gruba göre daha çok kimlik arayışı yaşadıklarını göstermektedir.

Bağımlı kimlik puanları ortalamaları açısından Tablo 2 incelendiğinde, en yüksek ortalamaya sahip olan grubun yetiştirme yurdunda kalan erkekler olduğu, bu ortalamayı, ailesinin yanında kalan erkeklerin, ailesinin yanında kalan kızların ve yetiştirme yurdunda kalan kızların ortalamalarının takip ettiği görülmektedir. Ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını test etmek amacıyla 2 (cinsiyet) x 2 (kaldığı yer) faktörlü varyans analizi uygulanmıştır. Ergenlerin bağımlı kimlik puanlarının, cinsiyete, ergenin kaldığı yere ve cinsiyet ile ergenin kaldığı yer etkileşimine bağlı olarak değişmediği gözlenmiştir.

Ergenlerin kimlik kargaşası puan ortalamaları incelendiğinde, en yüksek ortalamaya sahip olan grubun yetiştirme yurdunda kalan kızlar olduğu, yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin, ailesinin yanında kalan gruba göre daha yüksek ortalamalara sahip oldukları görülmektedir (Tablo 2). Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığını test etmek amacıyla 2 (cinsiyet) x 2 (kaldığı yer) faktörlü varyans analizi

uygulanmıştır. Analiz sonucunda, ergenlerin kimlik kargaşası puanlarının hem cinsiyete ($F(1,218) = 9.46; p = .002$), hem de kaldıkları yere ($F(1,218) = 52.27; p = .000$) bağlı olarak değiştiği görülmüştür. Bununla birlikte, kimlik kargaşası puanları ergenlerin cinsiyet ve kaldığı yer etkileşimine göre farklılık göstermemektedir. Bulgulara bakarak, kızların erkeklere göre ve, yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin, ailesinin yanında kalanlara göre daha çok kimlik kargaşası yaşadıkları söylenebilir.

Araştırma bulgularına cinsiyet açısından bakıldığında; başarılı kimlik, kimlik arayışı ve bağımlı kimlik statüleri açısından cinsiyetler arasında fark bulunmadığı, ancak, kimlik kargaşası statüsünde fark bulunduğu, kızların erkeklerden daha fazla kimlik kargaşası yaşadıkları dikkati çekmektedir. Literatürde yer alan bazı araştırmalarda, kimlik statülerinin cinsiyetten bağımsız olduğu sonucuna varılmıştır. Bunlardan, Varan (1990), lise öğrencileri ile yürüttüğü çalışmasının sonucunda, kız ve erkek olmanın başarılı kimlik statüsü puanlarında anlamlı etkisi olmadığını bulmuştur. Benzer biçimde; Archer (1982) 6, 8, 10 ve 12. sınıf öğrencileriyle yaptığı çalışmada, kız ve erkeklerin kimlik statüsü dağılımı arasında anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuştur. Ayrıca Kroger (1988) üniversite öğrencilerine, birinci ve üçüncü sınıfta Marcia'nın ego kimlik statüsü görüşme tekniğini uyguladığı çalışmada, cinsiyetler arasında fark olmadığını sonucuna varmıştır. Literatürde yer alan bu sonuçlar, başarılı kimlik, kimlik arayışı ve bağımlı kimlik statüleri açısından cinsiyetler arasında fark bulunmadığı yönünde elde edilen araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Kızlar ve erkekler, ister doğuştan getirilmiş, ister toplumsallaşma sürecinde öğrenilmiş olsun; davranış örüntüleri, zevkler, duygusal özellikler, beceriler, gelişim özellikleri vb. pek çok açıdan farklılıklar göstermektedirler (Bailey, 1996; Wangby ve Magnusson, 1999; Norlander, Erixon ve Archer, 2000; Strough ve Diriwächter 2000). Son yıllarda ortaya çıkan hızlı toplumsal değişme, kızların günlük yaşama daha çok katılmasını sağlamakta ancak, geleneksel rollerinden çıkan kızlar için net bir değerler sistemi sunmamaktadır.

Bu nedenle kızların daha fazla kimlik kargaşası yaşadıkları düşünülebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ergenlik dönemi, bireyin kimlik gelişimindeki belirleyici dönemlerden birisidir. Başka bir ifadeyle, bireyin geleceğe yönelik amaçlarını oluşturduğu, "ben kimim?" sorusuna yanıt aradığı ve genel olarak yaşamda geriye dönülmesi çok zor kararlar verdiği bir dönemdir. Ergenin karşılaştığı böylesine zorlu bir dönemle başa çıkabilmesi ve kimlik gelişimini başarıyla tamamlaması yaşamının gelecek dönemlerinde daha mutlu ve başarılı bir birey olması için önemlidir.

Yetiştirme yurtlarında yaşayan ergenlerin, bu kurumlarda kendilerine model alabilecekleri bireyler mevcuttur. Coleman ve Hendry (1990)'nin belirttiği gibi, model alma süreci, modelin özelliklerinin yanında, ergenin modelle ne kadar özdeşim kurduğuyla da ilgilidir. Araştırma bulguları bu açıdan değerlendirildiğinde;

Yetiştirme yurtlarının ergenlere sağladığı barınma olanağının yanı sıra, model olacak kişilerin özelliklerinin ve rollerinin biçimlenmesinde, ergenlerin sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarının da dikkate alınması gerektiği sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu anlamda, "Yetiştirme Yurtlarının Kuruluş ve İşleyişine İlişkin Yönetmelik" in yeniden gözden geçirilerek yetiştirme yurtlarında çalışan personel ve görevlilerin ihtiyaçlara yönelik olarak yeniden biçimlendirilmesi uygun olabilir.

Bu kurumlarda çalışan psikolog ve sosyal hizmet uzmanlarına, rol çatışmasına neden olabilecek (yurtta yaşamakta olan ergenlerin yatış ve yemek saatlerinin düzenlenmesi, yurda giriş çıkışın kontrolü ve yurda gelmeyenler hakkında tutanak tutulması gibi) mesleki etkinliklerin tamamen dışında kalan görevler verilmesinin önlenerek, ergenler için daha uygun modeller olmalarında onlara destek sağlanması önemli görülmektedir.

Younnis Su ve Yates (1999) tarafından vurgulandığı gibi, ergenlerin katıldığı sosyal etkinlikler, kimlik gelişiminde kritik bir öneme sahiptir. Bu nedenle,

yetiştirme yurtlarında yaşayan ergenlerin daha sağlıklı kimlik geliştirebilmeleri için psikolojik, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarının dikkate alındığı etkinliklerin yeniden gözden geçirilerek gerekli değişikliklerin yapılması uygun olabilir.

Yetiştirme yurtlarının hizmet verdiği ergen grubunun kendini tanıma, problemlerini kendisi çözebilme, toplumla sağlıklı uyum sağlama vb. konularda destek alarak, sağlıklı kimlik geliştirebilmeleri için, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine gereksinim duyabilecekleri söylenebilir. Dolayısıyla, bu kurumlarda psikolog ve sosyal hizmet uzmanlarının yanı sıra psikolojik danışmanların da hizmet vermesini sağlayacak gerekli düzenlemelerin yapılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Adams, G.R. (1985). Family correlates of female adolescents' ego identity development. **Journal of Adolescence**, 8, 69-82.
- Adams, G.R. ve Jones, R.M. (1983). Female adolescents' identity development: Age comparisons and perceived child-rearing experience. **Developmental Psychology**, 19, 249-256.
- Archer, S.L. (1982). The lower age boundaries of identity development. **Child Development**, 53, 1551-1556.
- Bailey, S.M. (1996) Shortchanging girls and boys. **Educational Leadership**, May, 75-79.
- Bennion, L. D. ve Adams, G. R. (1986) A revision of the objective measure of ego identity status: An identity instrument for use with late adolescence. **The Journal of Adolescent Research**, 1, 183-198.
- Berk, L.A. (1989). **Child development**. Boston: Allyn and Bacon.
- Champbell, E., Adams G.R. ve Dobson W.R. (1984). Familial correlates of identity formation in late adolescence: A study of predictive utility of connectedness and individuality in family relations. **Journal of Youth and Adolescence**, vol. 19, 509-525.
- Coleman, J. C. ve Hendry, L. (1990) **The Nature of Adolescence**. London: Routledge.
- De Haan, L.G.ve MacDermid, S. (1998) The relationship of individual and family factors to the psychological well-being of junior high school students living in urban poverty. **Adolescence**, 33, 73-89.
- Erikson, E. H. (1968) **İdentitiy: Youth and Crisis**. NewYork: Norton.
- Grotevant, H.D. ve Cooper, C.R. (1985). Patterns of interaction in family relationships and the development of identity exploration in adolescence. **Child Development**, 56, 415-428.
- Hart, D. ve Atkins, R. (1999). Family influences on the formation of moral identity in adolescence: longitudinal analyses. **Journal of Moral Education**, 28, 375-386.
- Kağan, S. (1999) **Kıbrıslı ve Türkiyeli üniversite öğrencilerinin kimlik gelişim düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kroger, J. (1988). A longitudinal study of ego identity status interview domains. **Journal of Adolescence**, 11, 49-64.
- Marcia, J.E. (1966). Development and validation of ego identity status. **Journal of Personality and Social Psychology**, 3, 551-558.
- Markstrom, C.A., Sabino, V.M., Turner, B.J. ve Berman R.C. (1997). The psychosocial inventory of ego strengths: Development and validation of a new eriksonian measure. **Journal of Youth and Adolescence**, 26, 6, 705-733.
- Norlander, T., Erixon, A. ve Archer, T. (2000) Psychological androgyny and creativity:

- dynamics of gender-role and personality trait. **Social Behavior and Personality**, 28, 423-436.
- Oskay, G. (1991). Son ergenlik döneminde aile ilişkileri ile özsaygı ve kimlik gelişimi arasındaki ilişkiler. **G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 7, 2, 29-52.
- Oskay, G. (1995) Identity formation in turkish and American late adolescents, **Journal of Cross-Cultural Psychology**, 26, 8-22.
- Oskay, G. (1997) Üniversite öğrencilerinin kimlik gelişim düzeylerinin buldukları fakülte ve anabilim dallarına göre incelenmesi. **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 13, 63-73.
- Petersen, S. (2000) Multicultural perspectives on middle-class women's identity development. **Journal of Counseling & Development**, 78, 63-71.
- SHÇEK Kanunu, **T.C. Resmi Gazete**, 27.05.1983, No:18059.
- Strough, J. ve Diriwächter, R. (2000). Dyad gender differences in proadolescents creative stories. **Sex Roles**, 43, 43-60.
- Varan, A. (1990). **Liseli gençlerin kimlik statülerinin cinsiyet, yaş ve sosyal çevre açısından incelenmesi**. (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Ankara: Hacettepe Üniversitesi:.
- Wangby, M., Bergman, L.R. ve Magnusson, D. (1999). Development of adjustment problems in girls: What syndromes emerge? **Child Development**, 70, 678-699.
- Waterman, A.S. (1982). Identity development from adolescence to adulthood: An extension of theory and review of research. **Developmental Psychology**, 18, 341-358.
- Yancey, A. K. (1998). Building positive self-image in adolescents in foster care: The use of role models in an interactive group approach. **Adolescence**, 33, 253-267.
- Yetiştirme yurtlarının kuruluş ve işleyişine ilişkin yönetmelik. **T.C. Resmi Gazete**, 13.11.1995, No: 22462.
- Youniss, J., McLellan, J.A., Su, Y. ve Yates, M. (1999). The role of community service in identity development: Normative, unconventional, and deviant orientations. **Journal of Adolescent Research**, 14, 248-261.

Summary

A COMPARISON OF IDENTITY FORMATION OF THE ADOLESCENTS LIVING IN ORPHANAGES AND THOSE LOVING WITH THEIR FAMILIES¹

Mehmet Gündoğdu² • Ş. Gonca Zeren³

In the present research, identity formation of the adolescents living in orphanages was examined and identity status scores of the adolescents were compared with the scores of the adolescents of the same age who live with their parents. According to Erikson, the identity of the individual is formed in eight stages. The adolescence period is the most crucial of these stages because identity diffusion is experienced in this period (Erikson, 1968). On the other hand, Marcia (1966) has examined identity formation, identity achievement, moratorium, identity foreclosure, and identity diffusion status. Petersen (2000) has pointed out the important effects of the cultural context where adolescents live on identity formation.

Since the family is a medium where culture is transmitted, the attitude of parents is one of the key factors affecting the identity development of the adolescent (Waterman, 1982; Adams and Jones, 1983; Hart and Atkins, 1999). Similarly, the relationship in the family has an important role for an individual to explore his / her identity (Grotevant and Cooper, 1985). Thus, transferring the function of the family to an institution because of the negative attitude of the parents toward adolescent or due to the lack of parental support might cause trouble for identity achievement of adolescents.

It may be proposed that the adolescents living in orphanages might experience more identity diffusion and moratorium than the adolescents of the same age. Based on the theories and research in the related literature, the results of which are summarized above, the aim of the present research was to investigate the differences

between the identity formation of the adolescents living in orphanages and those living with their families.

METHOD

The participants were 219 adolescents (113 living in Orphanages, 106 living with parents) selected from Gazi Orphanage for Girls, Yenimahalle 50. Yıl Orphanage for Boys, Ankara Gazi Çiftliği High School and Seyranbağları High School. All the participants were presented with Extended Measure of Ego Identity Status developed by Bennion and Adams (1986) and adapted to Turkish Culture by Oskay (1997).

To investigate the difference between Extended Measure of Ego Identity Status scores of the adolescents living in orphanages and those living with their parents, four different 2 (boys-girls) X 2 (living in orphanage-with family) variance analysis were applied to the four subscales scores of Extended Measure of Ego Identity Status.

To examine the assumptions of F test, Kolmogorov Smirnov normality and Levene's test for homogeneity of variance tests were applied to the data.

RESULTS AND DISCUSSION

The findings indicate a significant difference between identity achievement and moratorium and identity diffusion scores of adolescents accommodated in orphanages and those of the adolescents living with

Address for correspondence :

1. Bu çalışma, 1999 yılında Gazi Üniversitesi'nde düzenlenen V. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur.

2. Dr., Psikolojik Danışma ve Rehberlik ABD, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Fakültesi, Mersin Üniversitesi, Mersin.

3. Uzm. Psk. Dan., Psikolojik Danışma ve Rehberlik ABD, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Fakültesi, Hacettepe Üniversitesi, 06530, Beytepe, Ankara

Bu çalışmaya ilişkin her türlü iletişimde aşağıdaki iletişim bilgileri kullanılabilir: Mehmet Gündoğdu, Psikolojik Danışma ve Rehberlik ABD, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Fakültesi, Mersin Üniversitesi, Mersin. Tel: 0 324 341 28 15. Elektronik Posta: gun@mersin.edu.tr

their parents. In other words, the adolescents living with parents were observed to be better identity achievers; however, the adolescents living in orphanages experienced more identity diffusion and moratorium. This result emphasizes the crucial role of the family on the identity formation of the adolescent as indicated by Waterman (1982), Adams and Jones (1983), Coleman and Hendry (1990), Hart and Atkins (1999), and Grotevant and Cooper (1985).

In addition, the findings demonstrate that girls encountered more identity diffusion than boys. Boys and girls differ in many aspects, such as behavioral construct, interest, emotional characteristics, attitudes, aptitudes and developmental process, and so forth. This difference may result from inherent qualities that boys or girls have or learn throughout the socialization process (Bailey, 1996; Wangby and Magnusson, 1999; Norlander, Erixon and Archer, 2000; Strough and Diriwächter 2000).

The girls showed better participation in daily life depending partly on the rapid social changes provided by legislative arrangements in civic rights in Turkey, which have been experienced especially during last two decades. However, the current social developments in the country have not provided these girls with a new clear-cut value system to go beyond their traditionally-established roles yet, which might have been the reason for girls to experience more identity diffusion than boys.